

**DIMA CHIURCIUBAȘA, UN CĂMĂTAR DIN A DOUA JUMĂTATE
A SECOLULUI AL XVII-LEA ȘI NOBILA SA ÎNRUDIRE****DIMA CHIURCIUBAȘA, A MONEY LENDER FROM THE
SECOND PART OF 19TH CENTURY AND HIS NOBLE RELATIVES**

Cristina Anton-Manea*

Abstract

In the middle of XVIIth century Romanian aristocracy's structure in Walachia changed gradually accordingly with marriages between merchants and rich money lenders, many of them originated from the south of Danube, more precisely from Ottoman Empire. This kinship was determined, among others, by the cash needs for new houses, furniture and luxurious garments.

We suppose that the first marriage between a high rank boyar's daughter and furriers' guild's chief is the one revealed in this article, as the one between Stana Pârâianu and Dima from Țarigrad/Istanbul.

I researched in detail the documentation regarding Dima's usurer's activity, the way he made his wealth and how this was wasted by successors.

Key words: furriers' guild's chief, usurer, serf, Dima furriers guild's chief.

La mijlocul secolului al XVII-lea se pot desemna câțiva boieri din Țara Românească în urma cărora au rămas datorii importante tocmită la un personaj destul de misterios numit Dima chiurciubașa¹. Atât de importante încât urmașii acestora au fost nevoiți să-și vândă din moșiile moștenite și au purtat mai multe procese în Divanul țării pentru a le plăti. Doi dintre acești boieri au fost Danciul mare postelnic din Pârâieni și Pană mare clucer Pardescu.

Primul, Danciul mare postelnic Pârâianu, a pierit împreună cu fiul său Preda postelnic în mod violent, uciși de Mihnea al III-lea voievod, în 1659. În 1661 fiii săi rămași în viață, Barbu căpitanul și Pătru postelnic, împreună cu nepoata lor Stana, fiica lui Preda postelnic, au fost *apucați* de Dima chiurciubașa cu trei zapise semnate de tatăl, respectiv bunicul lor, în care erau consemnate datoriile acestuia în bani și ceară, precum și valoarea unei haine de răs cumpărată pentru a onora

---

* Cercetător, Secția Istorie, M.N.I.R.

¹ Chiurciubașa era starostele breslei blănarilor.

reprimirea Băii de Fier de la Mihnea al III-lea² în valoare de 250 de ughi, la care se adăuga un împrumut a lui Preda postelnic în valoare de 66 de ughi. Celor trei li s-a imputat o datorie de 1366 de ughi. După ce și-au făcut toate socotelile pe baza zapiselor pe care le aveau, au verificat ceara rămasă, 708 ocale pe care au vândut-o cu 66 de bani ocaua și au obținut 1060 de ughi, adică *le-au făcut bani*, plătind o parte a datoriei, iar pentru restul acesteia și-au pus zălog satul Vulpeani³ cu toți rumânii, siliștea Gruha cu viile de acolo și patru sălașe de țigani cu 18 suflete în contul datoriei pe care o mai aveau de plătit. Conform zapisului semnat de cei doi frați și de nepoata lor, Dima chiurciubașa putea să-și ia toate veniturile de pe aceste proprietăți, adică întreaga dijmă care se strângea pe acele moșii, până când ei reușeau să achite restul banilor, deci *când vor putea da banii atunci să fie volnici a lua toate acestea; și când vor putea căpăta o sută, și mai puțin și mai mult, tot să-i dea dumnealui banii și să scrie în dosul zapisului până vor plăti*⁴. Ei se angajau astfel să plătească datoria rămasă în rate, când vor putea și cât vor avea, până la stingerea ei.

Dar prin acest act nu a fost stabilită o dată limită a achitării ratelor, termenul de stingere a datoriilor fiind determinat de posibilitățile de plată ale datornicilor. Astfel că reluarea problemei datoriilor neplătite s-a produs abia după șapte ani de la încheierea înțelegerii de mai sus. În calitate de judecător al plângerii lui Dima chiurciubașa, Mareș mare vornic Băjescu hotăra prin actul datat în 4 mai 1668 să-i atribuie acestuia în proprietate satul Vulpeani, siliștea Gruha și cele 18 suflete de țigani luate de la fiii lui Danciu mare postelnic Pârâianu, *pentru a lui datorii și socoteale*⁵. Decizia marelui vornic a fost întărită prin hrisov domnesc emis de Radu Leon o lună mai târziu, în 25 iunie 1668, prin care Dima chiurciubașa să fie volnic să aibă tot satul Vulpeani, siliștea Gruha și jumătate din Baia de Fier, precum și cele 18 suflete de țigani. Cartea domnească explica că cei doi frați Pârâianu i-ar fi făcut întâi zapise de amânarea a plății cu noi termene succesive pe care nu le-au respectat, așa că domnul îi recunoștea lui Dima stăpânirea asupra proprietăților amanetate⁶. Respectiv, s-a considerat că trecuse destul timp pentru ca să poată fi plătită datoria pentru care puseseră zălog moșiile și se împlinise termenul achitării ei.

Probabil că s-a revenit asupra hrisovului lui Radu Leon, sau au stabilit un nou termen de plată, pentru că, în mod surprinzător, în decembrie 1672 Grigore Ghica voievod îi recunoștea lui Barbu căpitan Pârâianu stăpânirea asupra satului Vulpeani ot sud Dolj, *tot satul cu tot venitul den câmpu, den pădure și de pre tot hotarul*, după o *pără* avută cu doi dintre rumânii din sat care cereau să se răscumpere. Aceștia afirmău că o seamă de rumâni din sat au fost judeciți, adică s-au

² Baia de Fier fusese preluată de la familia boierilor Pârâieni de Matei Basarab și reprimată de Danciu mare postelnic de la Mihnea al III-lea.

³ Comuna Vulpeani/Vulpeni se afla în județul Dolj apoi în cel al Romaniștilor pe apa Geamartalului.

⁴ A.N.I.C., fond *Mănăstirea Surpatele*, II/9.

⁵ A.N.I.C., fond *Mănăstirea Surpatele*, II/14.

⁶ A.N.I.C., fond *Mănăstirea Surpatele*, II/15.

răscumpărat și s-au eliberat, iar pe cei rămași i-a zălogit pentru 800 de ughi. Barbu căpitanul și-a justificat acțiunea prin nevoia de a plăti datoriile tatălui său, iar rumâni rămași îi erau necesari pentru cultivarea pământului și dobândirea veniturilor necesare⁷. Situația a căpătat accente grave când, după moartea lui Barbu mare ban Pârâianu, a fratelui său Pătru mare clucer și a Dimei chiurciubașa, jupânița ultimului, Stana, s-a prezentat la soția banului, Maria băneasa, și a pretins lămurirea problemelor financiare rămase de pe urma defuncțiilor menționați. Cu această ocazie s-a pus din nou problema datoriile lui Danciu mare postelnic Pârâianu în valoare de 1366 de ughi *care au stat ne căutate până acum, în zilele măriei sale Constandin voievod*, pentru care se puseseră gajurile menționate la început, respectiv se dăduse ca garanție satul Vulpeani, siliștea Gruha și jumătate din Baia de Fier. Jupânița Stana a fost obligată să jure cu patru boieri, în biserică, cu mâna pe Evanghelie, că nu a primit banii datorăți, de care jupânița Maria băneasa nu știa nimic. Pentru că jupânița Stana a jurat, jupânița Maria băneasa cu fiicele ei, Stanca și Marica, și cu nepotul ei Staico, fiul lui Pătru clucerul, au rămas *platnici ca să dea banii*⁸. Abia atunci a revenit definitiv satul jupâniței Stana care l-a dăruit zestre fiicei sale Ilinca, căsătorită cu Costandin mare cămăraș Corbeanu, fiul lui Vintilă mare ban⁹. Dar moartea prematură a acesteia, fără urmași, i-a determinat pe Stana și pe fiul său Matei postelnic, în 1692, „văzându ce traiul bun care au avut fiica dumneaiei Ilinca [cu soțul său] s-au socotit întra lor bună socoteală ... de au dat ginere'său Costandin cămărașul, pentru aducerea aminte și pomenire fiicii dumnealor, satul ce se chiamă Vulpenii, o păreche de brățări de aur, 1 păreche de cercei, 6 linguri de argint, 12 tipsi de cositor, așternutul cu totul, șao cu refturi¹⁰ masă leșască cu peșchir¹¹, ... 60 de oi, 30 de stupi, 30 de rămătoarea cu prășilă, o țigancă, ..., 1 copil de rumân”. Satul Vulpeani din județul Dolj i-a fost întărit apoi de Constantin Brâncoveanu la 21 septembrie 7209 (1700) lui Constantin mare pitar Corbeanu¹². O altă moșie din zestre fiicei sale a fost Șirineasa pe apa Luncavățului care le-a fost și lor *de cumpărătoare de la moșneanii de acolo* pe care, după ce li s-a întors, *după obiceiul țării*, a dăruit-o Mănăstirii Hurezi pentru sufletele lor *și pentru sufletul boiarinului său și pentru sufletele coconilor ce sântă prestăviți*¹³, adică a celorlalți copii decedați.

---

⁷ A.N.I.C., fond *Mănăstirea Surpatele*, II/12. Satul fusese cumpărat de tatăl său de la Preda spătar nepotul lui Preda ban din Cepturoaia fiul lui Tudor banul.

⁸ A.N.I.C., fond *Mănăstirea Hurezi*, XIX/28.

⁹ A.N.I.C., fond *Mitropolia București*, CCCXVII/1.

¹⁰ Respectiv șa cu rafturi, adică scări de șa.

¹¹ Adică, o fâșie de material, de multe ori brodat, care înconjura mobila-masă pe muchia ei, peste fața de masă care atunci se numea simplu, masă.

¹² Condica lui Constantin Brâncoveanu, p 281.

¹³ A.N.I.C., fond *Mănăstirea Hurezi*, XXII/3.

Vulpeanii, întreg sau parte din el, s-a întors din nou la Stana și la fiul ei Matei postelnic, nu se știe cum. Aceștia au vândut-o împreună cu siliștea Gruha cu viile sale, în 1712, lui Ivan căpitan Zătreanu, cu 900 de *bani gata*¹⁴, ieșind atunci definitiv dintre proprietățile lor.

Cel de al doilea datornic al chiurciubașului, Pană căpitan Pardescu, după ce și-a făcut *toată socotealele ce a avut*, a recunoscut în 29 iunie 1663 că trebuia să-i restituie 793 de taleri și jumătate, pe care se obliga să-i plătească în toamna aceluiaș an „fără nici un cuvântu, fără nici o amânare, angajându-se să-i încredințeze creditorului său toată ceara pe care urma să o obțină”¹⁵. Din lipsă de documente, nu putem afirma dacă a acoperit complet acești bani sau a mai împrumutat și alții, pentru că nouă ani mai târziu, în 1671, Antonie vodă a numit patru boieri, adică pe Gheorghe biv vel ban, Chirica biv vel logofăt, Vâlcu vel paharnic și Vintilă vel armaș, în frunte cu mitropolitul țării Teodosie, ca să judece și să hotărască cum vor fi achitate datoriile rămase de pe urma sa¹⁶. De fapt, aceștia au fost desemnați să împartă averea rămasă de la Pană Pardescu între Matei postelnic, fiul său, și *mumă sa cea vitregă*, jupanița Ilina, *care au fost a doao jupâneasă [a] lu[i] Pană clucer*, să repartizeze moșiile, țiganii, rumânii și bucate ca să plătească datoriile pe care le acumulase. Completul de judecată s-a strâns la Sfânta Mitropolie și a scos Sfânta Pravilă ca să afle ce spunea legea referitor la un astfel de litigiu. Apoi au preluat zapisele jupaniței Ilina și ale lui Matei ca să le cerceteze. Jupanița Ilina avea o diată făcut de Pană clucer prin care îi lăsa mai multe moșii, țigani și bucate, adică boi, vaci, cai, oi și stupi *din agoniseala lui*, pe care să le țină în pace de către Matei postelnic până la moartea ei. Adică, îi lăsa o mare parte din averea sa care intra în folosință viageră jupaniței Ilina, urmând ca după moartea ei să treacă în stăpânirea lui Matei. Dar acel zăpis nu spunea nimic de datoriile neachitate care, însumate, valorau 5500 taleri. Jupanița Ilina *moșiile și țiganii și bucatele pohtia a le ținea* și vroia să-și stăpânească bunurile lăsate ei moștenire de soțul său fără să plătească nimic, iar birul rămânea asupra lui Matei postelnic. Boierii au considerat că Pană clucer nu și-a întocmit „un așezământ bunu, un testament bine judecat și întocmit și au decis „pe dreptate [și] pre învățătura Sfintei Pravile”, alegând toată zestrea jupaniței Ilina pe care o avea pe „foiță iscălită la mâna ei” și i-au cerut lui Matei postelnic să i-o restituie din bucatele tatălui său. Au mai adăugat și 50 de stupi din cei ai lui Pană clucerul, iar restul, din cele lăsate ei de soțul său, le-au trecut fiului acestuia, în contul datoriilor, ca să le plătească. Considerând că avea timp să-și plătească datoriile în viață fiind, Pană Pardescu dorise să-i încredințeze soției sale avere pe timpul vieții acesteia, printr-un zăpis cu valoare de testament.

¹⁴ A.N.I.C., fond *Mănăstirea Surpatele*, II/18.

¹⁵ A.N.I.C., fond *Mănăstirea Brâncoveni*, XXV/5.

¹⁶ A.N.I.C., fond *Mănăstirea Brâncoveni*, XVIII/30.

Jupanița lui fie nu a vrut, fie că nu a putut să le plătească, ceea ce contravenea Pravilei care avea alte prevederi bine determinate în această privință¹⁷.

În ceea ce privește sculele, hainele, dichisele casei și pentru ce ar fi câștigat Pană clucer Pardescu până la moartea sa „să aibă a le darea jupâneasa Ilina toate, până la una lu[i] Matei postelnic”. Și ca să fie siguri că au fost restituite, jupanița Ilina a trebuit să jure în biserică, cu mâna pe Evanghelie, împreună cu două jupanițe că i le-a încredințat în totalitate. Și în încheiere, completul de judecată îi cereau lui Matei postelnic „să o miluiască [pe Ilina] ca pre a lui mumă, până la moarea ei”. Așa au judecat cu Sfânta Pravilă cei patru boieri și au încheiat cu un act semnat de fiecare.

Zece ani mai târziu, în 1682, Matei postelnic (fiul lui Pană clucer) recunoștea Stanei, soția lui Dima chiurciubașa, și fiului acestuia, Matei, că din datoria rămasă de la tatăl său, decedat în timpul primei domnii a lui Grigore Ghica, mai erau de plătit 900 de taleri din care el dăduse numai 200¹⁸. Restul banilor nu-i avea așa că i-a acoperit cu valoarea unor țigani rămași din averea tatălui său, cumpărați de acesta de la Radu Năsturel mare ban. Acești țigani ar fi trebuit să stingă datoria, așa că actul încheiat era semnat de zece mari boieri ai țării ca martori. Și totuși, după moartea lui Matei postelnic, egumenul de la Mănăstirea Brâncoveni și cel de la Mănăstirea Bistrița s-au plâns că Matei postelnic, fiul Dimei chiruciubașa, ar fi scos un zapis al lui Matei Pardescul pentru o datorie de 700 de taleri pentru care acesta i-ar fi dat niște țigani pe care creditorul pretindea că nu-i primise. Cum, înainte de deces, Matei Pardescu, înmormântat la Mănăstirea Brâncoveni, mărturisise că nu avea alte datorii, cei doi egumeni s-au plâns mitropolitului că le-au fost ceruți țiganii. Astfel că mitropolitul a chemat-o pe Stana chiurciubășoia, mama lui Matei postelnic, care se călugărise, să jure că nu a luat nici un țigan de la Matei postelnic Pardescu¹⁹.

Dima chiurciubașa a mai avut și alți debitori, printre care un Barbu logofăt din Râmnești²⁰ dator cu 56 de ughi în 1668²¹. Acesta folosise bani împrumutați pentru a-și obține, *scoate*, zestrea jupâniței sale, Stana, de la socrul său, Udriște din

---

¹⁷ Într-un caz similar petrecut la <1640>, cel al lui Mușat vistier din Pietroșani; averea acestuia a fost împărțită de Papa logofăt din Greci în trei părți: două reveneau Despinei și Ilincăi, soția sa de-a doua și fiica sa, iar a treia parte lui Vasile spătar, fiul său din prima căsătorie, astfel că cele două urmau să plătească două părți ale datoriei, iar el o parte, ceea ce acestea nu au acceptat. În acest caz Despinei i s-a ales zestrea cu care venise la căsătorie, iar averea a revenit lui Vasile care trebuia să plătească datoriile tatălui său din ea, așa cum o gospodărea și considera.

¹⁸ A.N.I.C., fond *Mănăstirea Brâncoveni*, XXII/51.

¹⁹ A.N.I.C., fond *Mănăstirea Brâncoveni*, XXII/58.

²⁰ Cred că din cele două sate cu acest nume situate în județul Vâlcea în cazul nostru ar fi vorba de cel din plasa Horezu compus din satele Râmnești și Urșani situat mai aproape de Șirinieasa.

²¹ A.N.I.C., fond *Mănăstirea Horezu*, I/9.

Șirineasa²², probabil prin judecată. Dar la soroc, adică la termenul de înapoiere a împrumutului, nu a avut bani datorați și a garantat restituire lor prin amanetarea rumânilor din Șirineasa care îi reveniseră²³. Un alt datornic a fost Cârștian cu fiul său Radu din Oțișani²⁴, care a acoperit o datorie de 146 de ughi cu moșia sa din Folești²⁵ cu vii cu tot, 2 rumâni din Oțișani cu moșia lor și jumătate din moșia sa de la Cârștănești.

Asupra activității de cămătar datele de mai sus aduc destul de multe informații în timp ce asupra celei de blănar avem una singură, cea referitoare la vânzarea unei haine de răs lui Danciu mare postelnic. Și totuși, Dima era în primul rând blănar și chiurciubașă, adică starostele breslei blănarilor.

La sfârșitul secolului al XVI-lea avem informații despre înclinația deosebită a boierilor din Țara Românească pentru blănurile scumpe. Cam tot atunci au apărut și la noi, în orașe, meșteri blănari grupați într-o breaslă, deosebiți de cojocarii din sate care lucrau numai piei de oaie, respectiv cojoace. Asemenea meșteri s-au specializat, probabil, din rândul țăranilor liberi și orășenilor pentru că boierii, chiar și cei mai săraci, disprețuiau ocupațiile meșteșugărești, considerând că este sub demnitatea lor să le practice. S-ar putea ca inițial asemenea meșteșuguri să se fi învățat în afara țării, în ateliere transilvănene și europene. În prima jumătate a secolului al XVII-lea documentele au consemnat circa 34 de *cojocari*, cei mai mulți în București, Târgoviște, Târgșor și Câmpulung, care erau de fapt blănari. Pe lângă meșteșugul care le aducea un câștig bun, ca să poată procura materia primă aveau nevoie de bani. Astfel că au ajuns creditorii unor mari boieri ai țării și pentru că, de multe ori, aceștia nu puteau să-și plătească datoriile primeau în schimb moșii, bijuterii și țigani. Un exemplu ar fi Dima și Zotei, cojocari din București, care i-au vândut lui Preda mare sluger din Greci și fiului său Mihai două foi de samur și o foaie de jder cu 500 de ughi în anul 1630²⁶. Preda sluger nu și-a plătit blănurile așa că și-a pus zălog satul Putineiu²⁷ cu toți rumânii și tot venitul, sat care a fost întărit de domn celor doi blănari. Probabil că și pentru alte datorii cei doi au fost puși la temniță²⁸. Dar cel care ar fi putut concura cu Dima chiurciubașa a fost Ghinea cojocar din București caruia i-a fost dator Petru clucerul fiul lui Aslan cu 515 ughi achitați cu satul Hierăși cu rumâni, casele din sat, viile și morile

²² Comuna Șirineasa se află în județul Vâlcea pe valea Luncavățului și înglobează satele Șirineasa, Ciorăști și Slăvitești.

²³ A zălogi, arhaic, înseamnă a amaneta sau a pune gaj.

²⁴ Comuna Oteșani din județul Vâlcea se învecinează cu comuna Cârștănești.

²⁵ Folești, comună în județul Vâlcea pe apa Bistriței, învecinat cu comuna Genuneni.

²⁶ DRH, XXIII, p. 419.

²⁷ Comuna Putineiu se află în județul Teleorman pe valea cu același nume, dar satul medieval se afla până în 1836 în județul Olt și era situat pe vatra cătunului Cârlomanul care a devenit apoi pendinte de comuna Putineiu.

²⁸ O altă datoarie a avut Preda slugerul față de Ivan și fiul lui Matei Lătinul din Bosna Săraiu, vezi doc nr. 273, în DRH, XXIII, p.440.

în 1640²⁹. Ghinea cojocarul mai cumpărase de la același Petre clucerul o parte din satul Ostra din județul Olt cu doi ani înainte³⁰ și doi ani mai târziu ocină în Făcăiani județul Ialomița de la Mușa soția lui Paraschiva postelnic³¹. Sporindu-și averea și prestigiul, el apare ca martor într-un zapis din 1648 alături de alți opt mari boieri ai țării³².

Aceleași documente menționează puțin înaintea lui Dima, protagonistul acestor rânduri, numai un staroste al breslei blănarilor, pe Costandin din Târgoviște³³. Nu știm al breslei cărui oraș era Dima staroste de blănari, dar situarea celor mai mulți dintre datornicii săi în județele Argeș, Vâlcea și Romanați ne-ar determina să-l situăm tot la Târgoviște. Cu siguranță că la începutul carierei s-a ocupat de confecționarea hainelor de blană și comercializarea lor. Dacă s-ar fi ocupat numai cu comercializarea blănurilor ar fi fost negustor și n-ar fi ajuns starostele blănarilor. Numai din confecționarea și comercializarea lor ar fi putut să obțină banii cu care a făcut ulterior camătă, a dobândit moșii cu rumâni, vii, țigani, dichise și bijuterii. Cu alte cuvinte a realizat o avere impresionantă într-un timp relativ scurt.

Prima surpriză o reprezintă porecla sa de *Țarigrădeanu* care apare în documentul din 1661, semnat de fiii lui Danciu mare postelnic Pârâianu. Înseamnă că, fie provenea din Imperiul otoman, de la Istanbul, și în acest caz era fie un localnic care se specializase în capitala imperiului otoman, fie grec. Dacă a fost grec, nu știm cum a ajuns starostele breslei blănarilor din Țara Românească. Mai târziu, respectiv în 1682, numele său a fost însoțit de cel al localității în care se afla conacul său, Genuneani, Dima chiurcibașa din Genuneani³⁴. Cred că este vorba despre un sat cumpărat la începutul carierei sale, care i s-a atribuit ca titlu, ca unui boier, pentru că se căsătorise cu fiica unuia dintre marii boieri ai țării.

Proprietățile sale, moșii întregi sau părți ale acestora, se grupau mai ales în județul Vâlcea unde se situau Genuneani, Șirineasa, Folești, Oțișani, Cârștănești precum și Vulpeani din județul Dolj, la care se adăuga Baia de Fier, despre care vom vorbi mai încolo. În afară de acestea, el a cumpărat și alte sate printre care și Hurezi, în timpul lui Radu Leon³⁵. Interesant este faptul că boierii își amanetau satele promițând că le vor plăti din vânzarea cerii, cel puțin în cazul primilor doi datornici menționați mai sus. Dar, pentru a obține banii de care aveau mare nevoie la mijlocul secolului al XVII-lea, boierii își amanetau bijuteriile și dichisele casei,

---

²⁹ Catalogul documentelor Țării Românești din Arhivele Statului, Vol V, 1640-1644, p. 49, nr. 72.

³⁰ *Ibidem*, Vol IV, pp. 559-560, nr. 1268.

³¹ *Ibidem*, Vol V, pp. 336-337, nr. 766.

³² *Ibidem*, Vol VI, pp. 425, nr. 1160.

³³ *Ibidem*, p. 171, nr. 433.

³⁴ Comună din județul Vâlcea la nord Otăsău.

³⁵ A.N.I.C., fond *Mănăstirea Hurezi*, I/13.

respectiv vasele de argint și aramă. Un asemenea caz a fost înregistrat într-un zapis din 1715 când numele său a fost pomenit de jupâneasa Marica, soția lui Papa paharnic Greceanul, fiul lui Diicul Greceanul³⁶. Ea pretindea de la Socol și Vlad, fiii lui Vlad paharnic Rudeanu, o pereche de brățări din aur, o cunună „și alte scule prețuite toate acelea scule drept taleri 250”. Aceste bijuterii fuseseră încredințate de Diicul Greceanul socrului său Vlad paharnic Rudeanu, iar acesta le-a pus zălog la Dima chiurciubașa ca să-și scoată moșia sa Stoienești pusă zălog³⁷.

Cu o avere atât de importantă, era firesc ca Dima chiurciubașa să dorească să se înalțe pe treptele sociale, ceea ce nu se putea realiza atunci decât printr-o alianță matrimonială. El a reușit să se căsătorească cu fiica lui Preda postelnic și nepoata lui Danciu mare postelnic din Pârâieni³⁸. Faptul că era descendenta boierilor din Pârâieni o spune chiar jupânița Stana în 1691³⁹, când îl numește pe Barbul mare ban Pârâianu-Milescu *unchiul nostru*, iar pe Danciu mare postelnic Pârâianu *moșul nostru*⁴⁰. Ascendența jupâniței Stana rezultă și din hrisovul de judecată al lui Constantin Brâncoveanu emis urmașilor lui Danciu mare postelnic Pârâianu, când împarte datoria acestuia în trei, spunând că: două părți revin fiilor marelui postelnic, iar a treia parte revine Stanei chiurciubășoia, ca în zapisul din 1661. Ar fi primul caz în istoria societății feudale românești când nepoata și fiica unui mare boier se căsătorește cu un personaj situat pe o treaptă socială inferioară, care își câștigase averea din munca manuală, un meșteșugar, care se ocupa și cu camăta, ocupație atât de condamnată de biserică ortodoxă.

Probabil că această căsătorie nu ar fi avut loc dacă bunicul și tatăl ar mai fi trăit, dar Stana a fost mai mult ca sigur obligată să-l ia în căsătorie pe Dima chiurciubașa pentru ca familia ei (unchii ei) să fie pășuită de o datorie pe care nu știau cum și când vor putea să o plătească. Așa se explică și de ce a fost amânată atât de mult timp și plată datoriilor acumulate de Barbu mare ban și fratele său Pătru mare clucer și a fost lichidată abia după moartea tuturor personajelor implicate în această afacere, adică atunci când între descendenți înrudirea de sânge se topise și clanul se spărsese. Cred că această căsătorie a fost contractată și pentru că Dima era grec, țarigrădean, străin de țară, condiții care-i estompa oarecum statutul.

³⁶ A.N.I.C., fond *Mitropolia București*, CCCL/8.

³⁷ În Marele dicționar geografic al României din 1902 au fost pomenite patru sate cu acest nume în județele Vlașca, Romanați, Ilfov și Vâlcea. Cum Dima chiurciubașa a activat mai ales în județul Vâlcea cred că era vorba de satul situat în această zonă.

³⁸ Asupra vechimii și nobleții familiei boierilor din Pârâieni vezi articolul trecut la nota de dedesubt.

³⁹ Trebuie să corectez genealogia familiei boierilor din Pârâieni unde am trecut-o greșit Stanca nu Stana, vezi Cristina Anton Manea, *Descendenții marelui spătar Stanciu al Bengăi și soarta posesiunilor sale (secolele XVI-XVIII)*, în „Muzeul Național”, XVI, pp. 115-126. La genealogia anexată articolului, Costandin apare ca fiu al lui Barbu mare ban, dar din cercetarea ulterioară am constatat că era fiul lui Pătru cămăraș, frate cu Staico (vezi nota 40).

⁴⁰ A.N.I.C., fond *Condica Mănăstirii Polovragi*, p. 287.

Dima chiurciubașa a reușit să-și depășească condiția socială prin descendenții, dar nu pentru mult timp. Din această căsătorie au rezultat mai mulți copii din care au trăit doi: Ilinca și Matei. Dintre aceștia numai Ilinca a avut o căsătorie conform rangului bunicului și străbunicului său, cu Costandin mare cămăraș Corbeanu, despre care am vorbit mai sus, în timp ce Matei a rămas la rangul de postelnic toată viața, rang pe care-l căpăta orice fiu de boier încă de la naștere.

Dima chiurciubașa era mort cu siguranță în 1678⁴¹, dar s-ar putea ca decesul să se fi produs anterior, respectiv puțin înainte de recunoașterea satului Vulpeani lui Barbu căpitan Pârâianu, în 1672, profitându-se de dispariția sa. Înainte de a murit el a iertat de rumânie, adică a eliberat, niște rumâni din satul Hurezi⁴².

După moartea soțului său, Stana s-a străduit să strângă banii împrumutați de el sau contravaloarea acestora. În același timp a dăruit și a risipit o mare parte a averii pentru datoriile pe care le-a acumulat chiar ea. Astfel, a înstrăinat satele Vulpeani, Baia de Fier și Hurezi care-i reveneau în parte și din averea familiei sale. Pentru aceste sate, care fuseseră puse zălog la Dima chiurciubașa, dar pe care acesta nu le-a stăpânit propriu-zis decât parțial și temporar, s-au părât la domnie jupânița Stana, pe de o parte și jupânița Maria băneasa cu fiicele ei și Staico și Costandin, fiul lui Pătru clucerul Milescu-Pârâianu, pe de altă parte. Aceste certuri au fost aplanate de Costandin Brâncoveanu voievod printr-un hrisov emis în 1690⁴³, așa cum am arătat mai sus. La aceasta se adăuga dobânda de doisprezece la sută pe zece ani care trebuia împărțită și ea în trei. Numai dacă nu puteau plăti ultimii doi, moșiile reveneau Stanei chiurciubașoia. În afara sumei împărțită în trei se adăugau cei 593 taleri pe care-i împrumutase Barbu mare ban cu zapis și alți 200 taleri fără zapis, pe care trebuia să-i plătească jupânița Maria dacă Stana jura cu mâna pe Evanghelie că nu i-a primit.

Jupânița Stana a mai revendicat de la jupânița Maria și o serie de bijuterii pe care le luase unchiul său, Barbu mare ban, printre care o pereche de brățări de aur, un brâu de argint, un cazan mare și niște tingiri la care se adăuga și un cal⁴⁴. Probabil că au fost destul de multe bijuterii amanetate de revendicat din moment ce, într-o însemnare a unei boieroaiice asupra zestrei primită de la părinți și risipită de către soțul său Mihalcea, se spune că „au mai venit de la jupâneasa Stana chiurciubașoia pentru lei 20 datorii socru-mieu, ... și am dat un ac⁴⁵ de taleri 2”⁴⁶.

---

⁴¹ A.N.I.C., fond Mănăstirea Hurezi, I/1.

⁴² A.N.I.C., fond Mănăstirea Hurezi, I/13.

⁴³ A.N.I.C., fond Mănăstirea Hurezi, XIX/27; *Condica lui Constantin Brâncoveanu*, p. 282.

⁴⁴ A.N.I.C., fond Mănăstirea Hurezi, XIX/27.

⁴⁵ Din cele de argint aurit sau aur cu pietre prețioase care se înfigeau în vâlul purtat pe cap, foarte des menționate în documente și descoperite în săpături arheologice de la sfârșitul secolului al XVI-lea până la sfârșitul celui următor.

⁴⁶ A.N.I.C., fond Mănăstirea Hurezi, VII/1.

În ceea ce privește celelalte sate, Horezi cu toți rumânii a fost vândut lui Constandin Brâncoveanu mare spătar în anul 1684 cu 333 de ughi⁴⁷. Și tot acestuia Baia de Fier, mai exact, i l-a trecut acestuia în stăpânire pentru un împrumut de 600 de taleri la care domnitorul a mai adăugat 66 de taleri pentru a-i împlinii valoarea. Șirineasa, care fusese întâi zălogită la Dima chiurcibașa, cumpărat apoi de acesta de la moșnenii de acolo, pe care o dăduse zestre fiicei sale și întoarsă la moartea acesteia, a fost dăruită de jupânița Stana Mănăstirii Hurezi. Donația a mai fost motivată și pentru că oasele *boiarinului său* și ale coconilor, „îngropate la Genuneani și pustiindu-se locul acela le-a ridicat... și le-a adus de le-a îngropat la sfânta mănăstire” Horezu și a trecut numele părinților și cele ale membrilor familiei sale la Sfântul „Pomeanic”, pomelnic⁴⁸. Și fiul său Matei postelnic a donat Mănăstirii Dintrunlemn în 1701 o vie cu pomot și locul casei din siliște cumpărat de el pentru pomenirea părinților săi⁴⁹.

Ca foarte multe boieroaiice din vremea sa și jupânița Stana s-a călugărit după 1700 cu numele de Ștefana, probabil la Mănăstirea Surpatele⁵⁰.

Matei postelnic și-a stabilit reședința la Drăgoești⁵¹ de la care și-a luat numele de familie. Căsătorit cu Ancuța, avea în 1712 un fiu numit Gheorghe⁵². Matei Drăgoescu a fost muștrat de mai multe ori de Constandin Brâncoveanu că și-a întins moșia peste părțile altor, care nu i se cuveneau⁵³. Cu aceasta încetează informațiile despre familia Drăgoescu, până la 1745, când o Despina Drăgoeasca împresura moșiile Mănăstirii Dobrușa în hotarul Crivinii, tot acolo unde o făcuse cu peste 30 de ani înainte Matei postelnic, socrul său, probabil.

Uimitor este faptul că la 1747, adică peste aproape 50 de ani, Matei Milescu și familia lui pretindea satul Vulpeani din sudul Romanaților și Gruha cu viia care revenise între timp Mănăstirii Surpatele. În documentul emis de Ianache Hrisoscoleo mare ban al Craiovei se spune că strămoșii acestuia, Matei Milescu, Barbu, Pătru și Stana, au dat satul lui Dima chiurciubașa pentru o datorie pe care o avusese tatăl lor, Danciu mare postelnic Pârâianu. Acesta l-a stăpânit 44 de ani după care soția și fiul său l-au vândut doamnei Marica Brâncoveanu care l-a dăruit Mănăstirii Surpatele. După 70 de ani, adică la 1732, s-a sculat nepotul vânzătorilor cu pâra împotriva stareței, „fără acte, numai cu o foiță, fără lună și leat sau iscălituri”, din care ar fi reieși că datoriile ar fi fost plătite. Cererea lui a fost

⁴⁷ A.N.I.C., fond *Mănăstirea Hurezi*, I/13.

⁴⁸ A.N.I.C., fond *Mănăstirea Hurezi*, XXIII/3.

⁴⁹ A.N.I.C., fond *Mănăstirea Dintrunlemn*, XX/12.

⁵⁰ A.N.I.C., fond *Mănăstirea Surpatele*, II/18.

⁵¹ Cred că este vorba de comuna Drăgoești din județul Gorj, deși mai există sate cu acest nume în județele Ilfov și Olt.

⁵² A.N.I.C., fond *Mănăstirea Surpatele*, II/18.

⁵³ A.N.I.C., fond *Episcopia Râmnic*, LXXVIII/9 și LXXVIII/11. Domnul îi atenționează în două rânduri, în 1705 și 1708 pe Matei postelnic Drăgoescu că împreună cu Mihai căpitan Fărcășanul și Hrizea Mulțescu a uzurpat moșia Mănăstirii Dobrușa.

respinsă de administrația germană a Olteniei, dar după 13 ani stareța a trebuit să ceară din nou recunoaștere stăpânirii asupra satului la Grigore Ghica voievod, în 1747⁵⁴. Acest Matei Mălescu trebuie să fi fost un descendent al lui Costandin, fiul lui Pătru Mălescu și al Casandrei. Numele de Mălescu s-a transmis prin fiii lui Pătru cămăraș pentru că Barbu Mălescu a avut numai două fiice.

Acest Dima chiurciubașa a fost un exemplu de iscusință financiară pentru boierimea românească, ceea ce era foarte greu în condițiile în care aceasta nu părea să aibă nici o noțiune a valorii banului în prima jumătate a secolului al XVII-lea. De la el unii boieri au început să se ocupe cu comerțul și cămătăria.

---

⁵⁴ *Mănăstirea Surpatele*, II/36.